

Sortzaile osoa

Euskal Herriko Arkitektoen Elkargo Ofizialak (EHAE) bultzatutako Bilbo Bizkaia Architecture (BIA) plataformaren eskutik egingo da Bilbon lehendabiziko BIA Urban Regeneration foruma, irailaren 4tik 28ra. Bizkaiko eta Bilboko hirigintza dinamizatzea xede duen plataformak hainbat ekitaldi antolatu ditu. Besteak beste, erakusketak, film zikloak, lehiaketak, haurrentzako tailerrak edo arkitekto ezagunen eskutik egingo diren bisita gidatuak. Erakusketen artean ikusgarrienetakoa, Imanol Ordorika Bengoetxea 36ko Gerran Mexikora erbesteratu zen arkitekto lekeitiarraren atzera begirakoa.

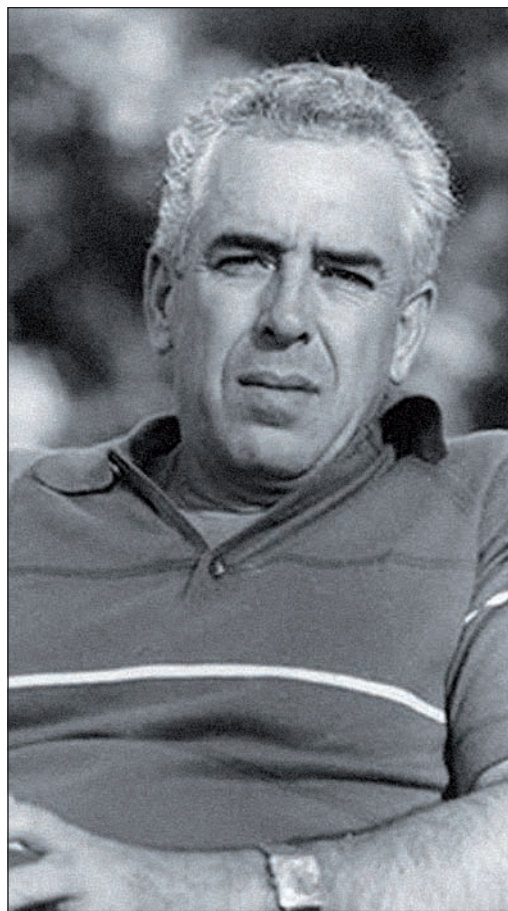
| MYRIAM GARZIA |

HIRU SEME-ALABEN artean zaharrena zen Imanol Ordorika Bengoetxea (Lekeitio, 1931 – Mexiko Hiria 1988). Nile eta Jokin zituen senideak. Gurasoak, berriz, Joseba Ordorika Asua (Lekeitio, 1896 – Mexiko 1973) eta Balbina Bengoetxea Alzola (Boisse, AEB, 1906 – Mexiko 1999).

Aita, Lekeitioko merkataritza itsasontzie-tako kapitaina, 1939an heldu zen Mexikora, hark gidatu baitzuen Vita, II Errepublikako gobernuko ondasunak Mexikora eraman zituen belaontzia.

Lekeitiko bonbardaketaren ostean, lehenik Bedaronako baserrian babestu ziren ama eta seme-alabak, gero Donibane Lohizunera egin behar izan zuten ihes (Lauaxetak lagundu zituen, Nile bere besoetako alaba baitzen). Handik gutxira, Mexikora jo zuten haiek ere, Bordele-tik abiatuta. 1939ko azaroaren 22an heldu ziren. Imanol Ordorikak 8 urte zituen.

Inoiz ez zituen Euskal Herriarekiko loturak eten. Ohikoa zen familia Mexikoko euskal etxean ikustea, bertako zuzendaria izan baitzen aita. Imanolek, Jokinek eta Nilek Mexikoko Unibertsitate Autonomo Nazional-eko Arkitektura Eskolan egin zituzten arki-tektura ikasketak.

17 urte besterik ez zituela ekin zien ikaske-tei, eta berehala nabarmendu zen, hango maisu handien laguntzaz.

1956an, Mexikon bizi zen beste euskaldun batek, Anton Elorriaga enpresariak hain zuzen, eta Mexiko Hiriko Majestic hotelaren jabeak, Acapulcoko Elcano Hotela egiteko enkargua egin zioten Imanol Ordorika gazte-ari. Eraikin modernoa eta funtzionala egin zuen. Beste batzuk heldu ziren haren atzetik: La Lagartija etxea, Mexikaliko Ospitalea, Her-mosilloko Banco Mexicano de Occidente erai-kina, Mexiko Hiriko Honeywell, eta Avenidas Insurgentes kaleko beste bulego eraikin bat.

Hotelak, hezkuntzarako eraikinak eta etxaldeak egin zituen batik bat. Erakusketako arduradun Ibai Gandiagak dioenez, “Garaio-tan Europako abangardiak hainbat bide berri zabaldu zituen porlana eta altzairua era-

biliz. Teknikaok Bigarren Mundu Gerraren ondoren garatu ziren. Ordorikaren lengoaia isilagoa bazen ere, abanguardia horren espresibilitatea bereganatu zuen gerora”.

Euskal sortzaileekiko lotura

Margolaria, eskultorea eta diseinatzaile industrialia ere izan zen Imanol Ordorika. “Pertsona bizia zen, artearen bila aritzen zen. Ordorika ez genuke besterik gabe arkitektotzat hartu beharko, sortzaile oso bezala baizik, hainbat bidetatik bilatzen zuelako artearen espiritutasuna” azaldu digu Ibai Gandiaga arkitektoak.

Francoren diktaduraren ostean, Imanol Ordorika Lekeitiara itzultzen zen ahal zuen guztietan. Koldo San Sebastian kazetari eta Ordorikaren ilobak azaldu digunez, “hura euskalduna zen, baina mexikar izateari utzi gabe, eta halaber, mexikarra ere bazen, euskalduna izateari utzi gabe. Esker onekoa zen erbestean hartu zuen herriarekiko”.

Euskal Herrira itzultzen zen bakoitzean euskal sortzaile eta arkitektoekin biltzen zen. Oteiza, Txillida, Basterretxea, Larrea... Jorge Oteiza bere Mexikoko etxean bizi izan zen

Goian, ezkerrean, Imanol Ordorika Bengoetxeak arkitekto gisa egindako lehen lana: Acapulcoko Elcano hotela.

Goian, eskuinean, bere margolanetako bat. Hautsa, marmola, hartxintxarra, egurra, metala, olana eta beste hainbat material nahastu ohi zituen. Eskuinean, behean, Jorge Oteizarekin.

denboraldi batez, “eztabaidan etengabe, baina ondo pasatzen zuten biek”, gogoratu du Koldo San Sebastianek.

Euskal Herrian ez dugu Imanol Ordorikaren eraikinik, baina badira zenbait margolan. Bata, Santi Brouardek Lekeitioko ikastolara-ko eskatutako margolana. Bestea, Bilboko Arte Ederretako Museoa dagoen bat izan litekeela uste da.

Ikasketak egin zitueneko arkitektura eskolan irakasle aritu zen 32 urtez, eta Mexiko Hiriko arkitektura bulego garrantzitsuenetako bat gidatu zuen. Bestetik, Mexikoko Arkitektura Akademiako katedraduna izan zen. Hura zen akademian sortzez mexikarra ez zen bakarra. ■

CuadraBus

www.cuadribus.com

☎ 945 890 804 / 670 477 727 · Faxe: 945 892 215
info@cuadribus.com

Moyua
 hileta zerbitzuak

Zure momentu zailetarako

Otadui Gotzaina kalea, 27 · 20560 Oñati (Gipuzkoa)
 ☎ 943 783 447 / 617 442 466
mmoyua@telefonica.net · www.tanatorio-guipuzcoa.com